

Datakwaliteit

Datakwaliteit, het begrip roept weinig passie op...

totdat je salaris naar een verkeerde rekening wordt

overgemaakt.

Actuariële berekeningen gebruiken complexe

modellen. Iedere actuaris weet dat het fout kan

gaan. Hoeveel berekeningen moesten worden

aangepast omdat er 'iets met de data' verkeerd was?

Een nieuw basisbestand, andere verzekerde

bedragen, een verkeerde curve: er kan veel misgaan.

Dat is (gebrek aan) datakwaliteit. In de actuariële

opleiding komen de modellen uitgebreid aan de

orde, en de actuaris vindt het leuk om modellen

beter (en complexer) te maken. Maar de modellen

worden gevoed met basisgegevens, data. Als de

basisgegevens niet kloppen, verliest de model-

uitkomst zijn waarde. Als actuaris wil je erop kunnen

vertrouwen dat de data goed zijn, maar hoe krijg je

deze zekerheid?

Accountants spelen een cruciale rol als partijen een oordeel willen krijgen over datakwaliteit. Dat geldt bij financiële verslaglegging, maar ook bij de overgang van pensioenfondsen naar het nieuwe pensioenstelsel. We spreken met twee accountants over datakwaliteit. Jennifer van Eekelen van EY en Wilfred Kevelam van KPMG zijn beide accountant met langjarige ervaring bij pensioenfondsen. Ze zijn betrokken bij zowel de jaarwerkcontrole als de additionele vereisten die gelden bij de overgang naar de Wtp. Het zijn de gesprekspartners die we zoeken. We gaan op zoek naar een antwoord op de vraag 'welke rol speelt de actuaris bij datakwaliteit?'. Vanwege de achtergrond van Jennifer en Wilfred gaat het vooral over pensioenfondsen, maar veel ervaringen gelden ook voor de actuaris buiten het pensioendomein.

Drs. W. Kevelam RA is Partner en Head of Pensions Audit bij KPMG.

Binnen jaarrekeningcontroles speelt datakwaliteit een belangrijke rol. Daarbij geldt een materialiteitsgrens gerelateerd aan de omvang van het fonds. Immers, de materialiteit hangt samen met het doel van het proces, de jaarrekening. Een beperkte afwijking van pensioen-aanspraken van een individuele deelnemer is voor dat doel wellicht acceptabel, maar bij pensioeningang is er nauwelijks tolerantie voor afwijkingen. Door de Wtp komt datakwaliteit onder een vergrootglas. Voor pensioenfondsen die willen 'invaren' vereist de wet¹ dat de datakwaliteit voor, tijdens en na de transitie geborgd is. Daarbij gelden twee toetsen. Bij toetsmoment 1 vraagt het fondsbestuur een auditor om specifieke werkzaamheden uit te voeren, voordat het plan om pensioenaanspraken 'in te varen' bij DNB wordt ingediend. Deze werkzaamheden hebben betrekking op de juistheid en volledigheid van de relevante pensioendata. Toetsmoment 2 geldt na de transitie: zijn alle berekeningen als onderdeel van het invaarproces correct verlopen? De opdracht aan de accountant bij toetsmoment 1 is anders dan bij een jaarwerkcontrole. De accountant kijkt of de datakwaliteit

Drs. P.M. Bouwneght AAG (links) werkt bij de afdeling Balansmanagement van Nationale – Nederlanden Leven.

A. Joosten MSc is senior consultant bij EY Actuarissen B.V.

voldoet aan de door het bestuur gestelde eisen. Het is geen zelfstandige 'assurance' op de berekening van de aanspraken. Het Kader Datakwaliteit van de Pensioenfederatie² geeft hierbij een concrete uitwerking van de wettelijke eisen.

Wilfred merkt op dat het doorlopen van het Kader Datakwaliteit veel vergt van de pensioenfondsen. Niet zozeer vanwege achterstallig onderhoud, maar met name doordat de datakwaliteitsspecificaties vrij omvangrijk zijn; alles moet namelijk gedocumenteerd worden. De nadruk ligt meer op aantoonbaarheid dan eerder.

DE NADRUk LIGT MEER OP AANTOONBAARHEID DAN EERDER

Welke ervaringen hebben Jennifer en Wilfred opgedaan? Ze verdelen de bevindingen in drie categorieën. De eerste categorie omvat *sanity checks* op de data: zijn er geen negatieve waarden, ontbreken er namen, is er iets ingevuld, et cetera. Uit deze categorie komen veel bevindingen, maar deze hebben meestal geen impact op de bepaling van de pensioenaanspraak. De tweede categorie zijn bevindingen die aan de pensioenregeling zelf zijn gelieerd, bijvoorbeeld met betrekking tot overgangsregelingen. Hier komen ook wat bevindingen uit, maar al wel een stuk minder. De laatste categorie zijn de complexe mutaties, zoals arbeidsongeschiktheid, nabestaandenpensioen en individuele waardenoverdracht. Het aantal absolute bevindingen in deze categorie is vaak relatief laag, maar deze kunnen wel impact hebben op de aanspraken. Kortom, er zijn veel punten die opgelost moeten worden, maar het heeft de invaarplannen tot nu toe niet in de weg gestaan.

Datakwaliteit verschilt per organisatie. Zijn er specifieke signalen die kunnen wijzen op dataverwaarlozing? Veel pensioenfondsen besteden de meeste activiteiten uit aan pensioenuitvoeringsorganisaties. Het niveau van datakwaliteit hangt af van de complexiteit van de pensioenregeling en de historie van het fonds met de uitvoerders. Wanneer bijvoorbeeld pensioenfondsen vaak switchen van pensioen-uitvoerder, kan dit leiden tot het verlies van gegevens, wat een nadelig effect heeft op de datakwaliteit. Bovendien hebben diverse uitvoeringsorganisaties hun eigen databewaarstrategie.

Een belangrijk moment voor de datacultuur bij pensioenfondsen was het Quinto-P datakwaliteitsonderzoek door DNB in 2011. Hierbij moesten de pensioenaanspraken van een selectie aan deelnemers met de hand worden nagerekend, wat pensioenfondsen als moment hebben aangegrepen om hun datakwaliteit te verbeteren. Het onderzoek kostte veel tijd en aandacht. Sommige pensioenfondsen gebruikten de resultaten van het onderzoek om de datakwaliteit permanent naar een hoger plan te tillen, maar andere pensioenfondsen zagen het als eenmalige exercitie, en gaven er geen structureel vervolg aan.

EEN BELANGRIJK MOMENT VOOR DE DATAcultuur BIJ Pensioenfondsen WAS HET QUINTO-P DATAKwaliteitsonderzoek

Zijn de eisen aan datakwaliteit veranderd door de tijd heen? Nee en ja. Nee, omdat het van alle tijden is dat iedereen recht heeft op een goed berekend pensioen. Ja, omdat technologie aanzienlijk is vooruitgegaan. Vroeger werden lijsten met mutaties handmatig ingevoerd, dat gaat nu automatisch met *straight through processing*. Je ziet dat veel werkgevers de loonadministratie hebben uitbesteed aan professionele partijen, die ook een betrouwbare aanlevering aan de pensioenuitvoerder kunnen verzorgen. Als gevolg van de Wtp stappen pensioenfondsen over naar nieuwe pensioenadministratiesystemen of maken ze de huidige systemen Wtp-proof. De nieuwe systemen bevatten meer geautomatiseerde controles, wat een positieve impuls geeft aan de datakwaliteit.

Tegenwoordig worden er experts ingeschakeld om de datakwaliteit inzichtelijk te maken door middel van tools. Een groot voordeel is dat nu de omvang van databestanden vaak niet meer voor problemen zorgt. Maar sommige dingen zijn in de loop der tijd niet veranderd: wanneer er geen historische data beschikbaar zijn, moeten pensioen-aanspraken handmatig volledig worden nagerekend. Vaak hebben actuarissen hier een rol in.

Drs. J. van Eekelen RA is Associate Partner of Financial Services Risk Consulting bij EY.

Voor de jaarwerkcontrole waren controles op basisgegevens voor-namelijk gericht op de totale voorziening. Door de introductie van het Kader Datakwaliteit is er meer focus op de datakwaliteit van de individuele deelnemer. Niet alleen de klassieke eisen aan juistheid, volledigheid en tijdigheid gelden, maar er is meer aandacht voor aantoonbaarheid. Die aantoonbaarheid leidt tot het expliciet maken van controles en normen, dat is voor veel fondsen een grote klus. Tegenwoordig kunnen veel data worden opgeslagen maar vanwege wetgeving moet er een goede afweging worden gemaakt of en hoelang data bewaard of verwijderd moeten worden.

Wilfred en Jennifer benadrukken de belangrijke rol van actuarissen in het verbeteren van datakwaliteit binnen de Wtp, bijvoorbeeld als sleutelfunctiehouder. Ze verwachten een groot piekmoment voor actuarissen bij de Wtp-overgang. Is er voldoende capaciteit?

Bij de Wtp zullen actuarissen bij datakwaliteit betrokken zijn door -heel klassiek- complexe berekeningen (handmatig) na te rekenen. Jennifer hoopt dat actuarissen vooral een rol kunnen spelen bij plausibiliteitscontroles: zijn de uitkomsten logisch? Dat vereist kwantitatief inzicht en kennis van alle onderdelen van de berekeningen: een typische klus voor actuarissen. Deze Wtp-punten gelden niet alleen voor actuarissen die zich met pensioen bezighouden, het gaat om generieke competenties van actuarissen. Daarnaast moeten actuarissen ook zelf kritisch zijn op datakwaliteit: vraag waar data vandaan komen en denk logisch na of de data geschikt zijn voor jouw doel. Ook al ligt datakwaliteit primair binnen het domein van de accountant, als actuaris heb je een rol in datakwaliteit. ■

¹ – artikel 46 lid 4 sub b van het Besluit uitvoering Pensioenwet en Wet verplichte beroepspensioenregeling

² – Pensioenfederatie, 11 oktober 2022. Het document heeft feedback van DNB, AFM, Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) en diverse pensioenuitvoerders verwerkt